

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a noua)

30 iunie 2022 *

„Trimitere preliminară – Directiva 93/13/CEE – Credit de consum – Clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii – Articolul 6 alineatul (1) – Examinare din oficiu – Refuz de emitere a unei somații de plată în cazul unei pretenții întemeiate pe o clauză abuzivă – Consecințe referitoare la caracterul abuziv al unei clauze contractuale – Dreptul la restituire – Principiile echivalenței și efectivității – Compensare din oficiu”

În cauza C-170/21,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Sofiyski rayonen sad (Tribunalul de Raion din Sofia, Bulgaria), prin decizia din 15 martie 2021, primită de Curte la 15 martie 2021, în procedura

Profi Credit Bulgaria EOOD

împotriva

T.I.T.,

CURTEA (Camera a noua),

compusă din domnul S. Rodin, președinte de cameră, și doamnele L. S. Rossi și O. Spineanu-Matei (raportoare), judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Profi Credit Bulgaria EOOD, de I. Peneva;
- pentru Comisia Europeană, de E. Georgieva și N. Ruiz García, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

* Limba de procedură: bulgara.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Profi Credit Bulgaria EOOD (denumită în continuare „PCB”), o instituție financiară de drept bulgar, pe de o parte, și T.I.T., un consumator, pe de altă parte, în legătură cu cererea de emitere a unei somații de plată pentru o datorie pecuniară, în temeiul unui contract de credit de consum încheiat între părțile din litigiul principal.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 prevede:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor [a se citi «profesionist»], în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze [a se citi «potrivit dispozițiilor sale»], în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

Dreptul bulgar

GPK

- 4 Articolul 410 din Grazhdanski protsesualen kodeks [Codul de procedură civilă (denumit în continuare „GPK”)] prevede:

„(1) Reclamantul poate solicita emiterea unei somații de plată având ca obiect:

1. creanțe pecuniare sau creanțe referitoare la bunuri fungibile, atunci când instanța competentă să soluționeze pretenția este Rayonen sad (Tribunalul de Raion);

[...]

(3) Atunci când creanța decurge dintr-un contract încheiat cu un consumator, cererea va fi însoțită de contract, în cazul în care acesta este încheiat în scris, împreună cu toate anexele și actele adiționale, precum și de eventualele condiții generale aferente.”

5 Potrivit articolului 411 din GPK:

„(1) Cererea se depune la Rayonen sad (Tribunalul de Raion) în raza căruia debitorul are adresa permanentă sau sediul; acest tribunal de raion va decide din oficiu, în termen de trei zile, asupra competenței sale teritoriale. [...]

(2) Instanța examinează cererea în cadrul unei reuniuni pregătitoare și emite, în termenul prevăzut la alineatul (1), o somație de plată, cu excepția următoarelor cazuri:

1. cererea nu îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 410 [din prezentul cod] și reclamantul nu remediază neregularitățile în termen de trei zile de la data notificării;
2. cererea încalcă legea sau bunele moravuri;
3. cererea se întemeiază pe o clauză abuzivă cuprinsă într-un contract încheiat cu un consumator sau pe o suspiciune rezonabilă în acest sens;

[...]

(3) În cazul admiterii cererii, instanța emite o somație de plată care se notifică debitorului în copie.”

6 Potrivit articolului 413 alineatul (2) din GPK, ordonanța prin care se respinge în tot sau în parte cererea de somație de plată poate fi contestată de solicitant printr-o cale de atac, fără a se atașa o copie în vederea notificării.

7 Articolul 414 alineatele 1 și 2 din GPK are următorul cuprins:

„(1) Debitorul poate formula opoziție scrisă la somația de plată sau împotriva unei părți din aceasta. Cu excepția cazurilor prevăzute la articolul 414a, nu este necesar să se motiveze această opoziție.

(2) Opoziția trebuie formulată în termen de o lună de la notificarea somației. Acest termen nu poate fi prelungit.”

8 Articolul 422 din GPK prevede:

„(1) În cazul în care termenul prevăzut la articolul 415 alineatul (4) a fost respectat, se consideră că acțiunea în constatarea creanței este introdusă la data introducerii cererii de somație de plată.

(2) Cu excepția situațiilor menționate la articolul 420, acțiunea introdusă în temeiul alineatului (1) nu are ca efect încetarea executării silite imediate.

(3) În cazul în care acțiunea este respinsă printr-o hotărâre definitivă, executarea este suspendată [...].

(4) Nu se emite un titlu executoriu contrar în cazul în care acțiunea este respinsă din cauza caracterului neexigibil al creanței.”

ZZD

- 9 Articolul 76 din zakon za zadalzheniyata i dogovorite (Legea privind obligațiile și contractele) (DV nr. 275 din 22 noiembrie 1950), în versiunea aplicabilă litigiului principal (denumită în continuare „ZZD”), prevede:

„(1) Persoana care datorează mai multe prestații de aceeași natură aceleiași persoane poate, în măsura în care executarea nu este suficientă pentru achitarea tuturor creanțelor, să declare pe care le achită. În cazul în care nu ia o decizie în acest sens, se achită creanța cea mai împovărătoare. Dacă există mai multe creanțe la fel de împovărătoare, se achită cea mai veche, iar dacă toate creanțele sunt născute în același moment, acestea se achită proporțional.

(2) Dacă executarea nu este suficientă pentru a acoperi dobânzile, cheltuielile de judecată și creanța principală, se achită mai întâi cheltuielile de judecată, apoi dobânzile și în ultimul rând creanța principală.”

ZPK

- 10 Articolul 9 alineatul (1) din zakon za potrebitelskiya kredit (Legea privind creditul de consum) din 18 februarie 2010 (DV nr. 18 din 5 martie 2010, p. 2), în versiunea aplicabilă litigiului principal (denumită în continuare „ZPK”), prevede:

„Contractul de credit de consum este contractul prin care un creditor acordă sau se angajează să acorde unui consumator un credit sub forma unui împrumut, a unei amânări la plată sau a altor facilități de plată similare, cu excepția contractelor pentru prestarea de servicii sau pentru livrarea de bunuri de aceeași natură pentru o perioadă îndelungată, potrivit cărora consumatorul plătește costul acestor servicii sau bunuri, prin plăți eșalonate pe întreaga perioadă a furnizării lor.”

- 11 Articolul 10a din ZPK prevede:

„(1) Creditorul poate solicita consumatorului taxe și comisioane care corespund unor prestații suplimentare legate de contractul de credit de consum.

(2) Creditorul nu este autorizat să solicite taxe sau comisioane pentru activitățile legate de punerea la dispoziție sau de administrarea creditului.

(3) Creditorul poate solicita o singură dată taxe și/sau comisioane corespunzătoare aceleiași activități.

(4) Natura, valoarea și activitatea pentru care se solicită taxe și/sau comisioane trebuie să fie definite în mod clar și precis în contractul de credit de consum.”

- 12 Articolul 19 din ZPK prevede:

„[...]

(4) Dobânda anuală efectivă nu poate depăși de cinci ori rata legală a dobânzilor moratorii în leva (BGN) sau în monedă străină, stabilită prin decizia Consiliului de Miniștri al Republicii Bulgaria.

(5) Clauzele contractuale care depășesc cuantumul stabilit la alineatul (4) sunt considerate nule.

(6) În cazul plăților rezultate din contracte care conțin clauze declarate nule în conformitate cu alineatul (5), sumele plătite peste pragul stabilit la alineatul (4) sunt imputate asupra următoarelor plăți din credit.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 13 PCB a depus la instanța de trimitere o cerere de emitere a unei somații de plată, în temeiul articolului 410 din GPK, împotriva debitorului T.I.T., un resortisant bulgar (denumit în continuare „consumatorul vizat”), în vederea plății de către acesta din urmă a unei datorii pecuniare, compusă din suma principală, din dobânzile contractuale, din remunerația pentru un pachet de prestații suplimentare și din dobânzi moratorii, pe baza unui contract de credit de consum încheiat între părțile din litigiul principal la 29 decembrie 2017. Potrivit indicațiilor furnizate de instanța de trimitere, o astfel de procedură de emitere a unei somații de plată se desfășoară în mod unilateral până la emiterea acesteia.
- 14 Conform acestui contract de credit de consum, consumatorul vizat plătitese, potrivit PCB, 11 rate lunare înainte de a fi acumulat întârzieri în efectuarea plăților de rambursare și de a i se fi notificat scadența anticipată a creditului de consum.
- 15 După ce a constatat că o clauză din contractul de credit de consum menționat, referitoare la remunerarea pentru furnizarea unui pachet de servicii suplimentare, prezenta un caracter abuziv, instanța de trimitere a considerat că cererea de emitere a unei somații de plată, în partea sa referitoare la plata acestei remunerații, trebuia respinsă în temeiul articolului 411 alineatul (2) punctul 3 din GPK. În plus, această instanță a considerat că suma deja plătită de consumatorul vizat trebuia să fie alocată, conform articolului 76 alineatul (2) din ZZD, rambursării dobânzilor contractuale și a creanței principale, astfel încât ar fi fost plătite 17 rate din aceste dobânzi, precum și 16 rate integrale și o parte din cea de a 17-a rată din creanța principală.
- 16 În consecință, prin ordonanța din 9 noiembrie 2020, instanța de trimitere a dispus emiterea unei somații de plată împotriva consumatorului vizat, în temeiul aceluiași contract de credit de consum, conform căreia acesta trebuia să ramburseze PCB o sumă recalculată de această instanță, imputând din oficiu plățile deja efectuate asupra cuantumului creanței invocate de PCB.
- 17 PCB a introdus o cale de atac împotriva acestei ordonanțe la Sofyiski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia, Bulgaria). Prin ordonanța din 16 februarie 2021, pe de o parte, această instanță a considerat că, în temeiul articolului 411 alineatul (2) punctul 3 din GPK, instanța de prim grad trebuia să respingă emiterea unei cereri de somație de plată în cazul în care cererea de emitere a acestei somații se întemeia pe o clauză abuzivă cuprinsă într-un contract încheiat cu un consumator, instanța putând constata acest fapt din oficiu și fără o opoziție a debitorului. Pe fond, instanța menționată a confirmat existența unei clauze abuzive în cuprinsul respectivului contract de credit de consum.
- 18 Pe de altă parte, Sofyiski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia) a considerat că apelul formulat era fondat pentru celelalte capete de cerere. Acesta a apreciat printre altele că, prin alocarea plăților efectuate de consumator pentru rambursarea dobânzilor și a creanței principale, în conformitate cu articolul 76 alineatul (2) din ZZD, instanța de prim grad și-a depășit competențele cu privire la emiterea unei somații de plată. Astfel, procedura somației de plată întemeiată pe articolul 410 din GPK nu ar urmări, conform jurisprudenței Varhoven kasatsionen sad (Curtea Supremă de Casație, Bulgaria), să se constate existența creanței în cauză, ci doar să se

verifice dacă această creanță era contestată. Controlul existenței creanței invocate ar trebui, în schimb, să fie efectuat printr-o procedură în constatare, inițiată la cererea creditorului în cauză, conform articolului 422 din GPK, în ipoteza în care debitorul respectiv își exercită dreptul de opoziție în conformitate cu articolul 414 din GPK.

- 19 În consecință, instanța de apel a anulat în parte ordonanța din 9 noiembrie 2020 a instanței de trimitere, confirmând doar respingerea cererii privind plata remunerației pentru pachetul de servicii suplimentare în cauză, în măsura în care se întemeia pe o clauză considerată abuzivă. Această instanță a dispus apoi, în conformitate cu articolul 410 din GPK, emiterea unei somații de plată în favoarea PCB pentru toate celelalte sume solicitate și a trimis cauza spre rejudecare instanței de trimitere, în calitate de instanță de prim grad, pentru emiterea unei somații de plată.
- 20 Având îndoieli cu privire la modul în care ar trebui să procedeze, instanța de trimitere observă că, în cazul în care, într-o situație precum cea din speță, în care s-a stabilit că consumatorul vizat efectuase rambursări în temeiul unei clauze abuzive cuprinse într-un contract de credit de consum, s-ar accepta ca, pentru a înlătura aplicarea acestei clauze, instanța să efectueze din oficiu o compensare, aplicând prin analogie o dispoziție a ZPK, și anume articolul 19 alineatul (6) din ZPK coroborat cu articolul 76 alineatul (2) din ZPK, acest consumator nu ar trebui să formuleze opoziție în temeiul articolului 414 din GPK sau să introducă o acțiune în contencios pentru a-și valorifica dreptul la compensare.
- 21 Prin urmare, în ipoteza în care articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 ar permite instanței naționale să refuze în parte emiterea unei somații de plată, ar trebui să se stabilească dacă, în temeiul acestei dispoziții, instanța menționată trebuie să stabilească din oficiu toate consecințele caracterului abuziv al clauzei în discuție și să efectueze o compensare din oficiu sau dacă, dimpotrivă, trebuie să se conformeze jurisprudenței unei instanțe de grad superior care, în pofida constatării existenței în contractul de credit de consum vizat a unei clauze abuzive, dispune emiterea unei somații de plată și respinge cererea de emiteră a acestei somații numai în ceea ce privește sumele solicitate în temeiul acestei clauze abuzive, fără posibilitate de compensare. Instanța de trimitere precizează în această privință că adresează această întrebare în contextul furnizării unor mijloace eficiente de protecție a consumatorilor, întrucât, potrivit dreptului bulgar, compensarea creanțelor de către instanță nu este admisibilă decât atunci când este exercitată ca drept subiectiv. În schimb, aceasta nu ar putea fi efectuată din oficiu decât cu titlu de excepție, în temeiul articolului 19 alineatul (6) din ZPK.
- 22 În aceste condiții, Sofiyski rayonen sad (Tribunalul de Raion din Sofia, Bulgaria) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
 - „1) Articolul 6 alineatul (1) din Directiva [93/13] trebuie interpretat în sensul că instanța este obligată să aprecieze din oficiu caracterul abuziv al unei clauze contractuale în procedurile în care debitorul nu este parte până la adoptarea unei somații de plată și să o lase neaplicată atunci când există suspiciuni că o asemenea clauză este abuzivă?
 - 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare: instanța națională este obligată să refuze în totalitate pronunțarea unei hotărâri judecătorești prin care se dispune o plată atunci când o parte a creanței se întemeiază pe o clauză contractuală abuzivă care influențează cuantumul creanței reclamate?

- 3) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, dar al unui răspuns negativ la a doua [întrebare]: instanța națională este obligată să refuze parțial pronunțarea unei hotărâri judecătorești prin care se dispune o plată pentru partea din creanță întemeiată pe clauza contractuală abuzivă?
- 4) În cazul unui răspuns afirmativ la a treia întrebare: instanța este obligată – și, în cazul unui răspuns afirmativ, în ce condiții – să țină seama din oficiu de consecințele caracterului abuziv al unei clauze atunci când există informații privind o plată care rezultă din această clauză, în special prin compensarea acestei plăți cu alte datorii neachitate care decurg din contract?
- 5) În cazul unui răspuns afirmativ la a patra întrebare: instanța națională este ținută de instrucțiunile unei instanțe superioare, care, în temeiul dreptului național, sunt obligatorii pentru instanța inferioară, în cazul în care acestea nu țin seama de consecințele caracterului abuziv al clauzei?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitate

- 23 În primul rând, PCB pune la îndoială admisibilitatea primei întrebări pentru motivul că Curtea a statuat în Hotărârea din 13 septembrie 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711), că o protecție efectivă a drepturilor conferite consumatorului de Directiva 93/13 nu poate fi garantată decât cu condiția ca sistemul procedural național vizat să permită, printre altele, în cadrul procedurii somației de plată, un control din oficiu al naturii potențial abuzive a clauzelor care figurează în contractul respectiv încheiat cu un consumator.
- 24 În această privință trebuie amintit, pe de o parte, că, chiar și în prezența unei jurisprudențe a Curții care permite soluționarea problemei de drept în cauză, instanțele naționale își păstrează în întregime libertatea să sesizeze Curtea în cazul în care consideră oportun, fără ca împrejurarea că dispozițiile a căror interpretare se solicită au fost deja interpretate de Curte să aibă drept consecință să împiedice Curtea să se pronunțe din nou (Hotărârea din 6 noiembrie 2018, Bauer și Willmeroth, C-569/16 și C-570/16, EU:C:2018:871, punctul 21, precum și jurisprudența citată).
- 25 Pe de altă parte, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că, în cadrul cooperării dintre Curte și instanțele naționale, instituită prin articolul 267 TFUE, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, din moment ce întrebarea adresată are ca obiect interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (Hotărârea din 6 noiembrie 2018, Bauer și Willmeroth, C-569/16 și C-570/16, EU:C:2018:871, punctul 23, precum și jurisprudența citată).
- 26 În al doilea rând, în ceea ce privește afirmația PCB potrivit căreia instanța de trimitere nu a constatat o incompatibilitate a dreptului bulgar cu articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, a cărui interpretare este solicitată, ci urmărește să obțină interpretarea unor dispoziții ale acestui drept, este necesar să se arate că din cererea de decizie preliminară reiese că această instanță ridică problema interpretării dispoziției menționate pentru a afla dacă trebuie să înlăture, în

temeiul principiului supremației dreptului Uniunii, aplicarea unei reglementări naționale astfel cum a fost interpretată de o instanță superioară a cărei jurisprudență este obligatorie pentru aceasta.

- 27 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se concluzioneze că cererea de decizie preliminară, inclusiv prima întrebare, este admisibilă.

Cu privire la fond

Cu privire la primele trei întrebări

- 28 Prin intermediul primelor trei întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că instanța națională sesizată cu o cerere de emitere a unei somații de plată este obligată, în condițiile în care debitorul-consumator nu participă la procedură până la emiterea acestei somații de plată, să înlătore din oficiu aplicarea unei clauze abuzive din contractul de credit de consum încheiat între acest consumator și profesionistul vizat, pe care se întemeiază o parte din creanța invocată, și dacă, în această ipoteză, instanța amintită dispune de posibilitatea de a respinge cererea respectivă doar în parte.
- 29 Potrivit articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un profesionist, în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile, potrivit dispozițiilor sale, în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.
- 30 Această dispoziție imperativă urmărește să substituie echilibrului formal pe care îl instituie contractul între drepturile și obligațiile cocontractanților un echilibru real, de natură să restabilească egalitatea dintre aceștia din urmă (Hotărârea din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo și alții, C-154/15, C-307/15 și C-308/15, EU:C:2016:980, punctul 55, precum și jurisprudența citată).
- 31 În acest scop, în primul rând, revine instanței naționale, în condițiile stabilite de dreptul său, sarcina de a analiza din oficiu caracterul abuziv al unei clauze contractuale care se încadrează în domeniul de aplicare al Directivei 93/13 și de a înlătura aplicarea acesteia pentru ca ea să nu producă efecte obligatorii pentru consumatorul vizat, cu excepția cazului în care acest consumator se opune (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 martie 2019, Abanca Corporación Bancaria și Bankia, C-70/17 și C-179/17, EU:C:2019:250, punctul 52, precum și jurisprudența citată).
- 32 În această privință trebuie amintit că, deși instanța națională suplinește în acest fel dezechilibrul existent între consumator și profesionist, acest lucru se realizează cu condiția să dispună de elementele de drept și de fapt necesare în acest scop (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 septembrie 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punctul 42 și jurisprudența citată). Rezultă că, dacă este cazul, instanța națională va trebui să dispună, în lipsa unei opoziții din partea consumatorului vizat și, dacă este necesar, din oficiu, măsuri de cercetare judecătorească pentru a completa dosarul, solicitând părților, cu respectarea principiului contradictorialității, să îi furnizeze informații suplimentare în acest scop (a se vedea în acest sens Ordonanța din 26 noiembrie 2020, DSK Bank și FrontEx International, C-807/19, EU:C:2020:967, punctele 52 și 54, precum și jurisprudența citată).

- 33 Aceste motive sunt valabile și în privința unei proceduri de somație de plată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 septembrie 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punctul 43 și jurisprudența citată).
- 34 În al doilea rând, potrivit unei jurisprudențe constante, articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 nu impune ca instanța națională să înlăture, pe lângă clauza din contract declarată abuzivă, și clauzele care nu au fost calificate ca atare (Hotărârea din 29 aprilie 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, punctul 54 și jurisprudența citată).
- 35 Astfel, obiectivul urmărit de această dispoziție, în special de a doua teză a ei, nu constă în anularea tuturor contractelor care conțin clauze abuzive, ci în restabilirea echilibrului dintre părți prin înlăturarea aplicării clauzelor considerate abuzive, menținând totodată, în principiu, validitatea celorlalte clauze ale contractului în discuție. Acest contract trebuie, în principiu, să continue să existe fără nicio altă modificare decât cea rezultată din eliminarea clauzelor abuzive. Astfel, contractul respectiv poate fi menținut în măsura în care, în conformitate cu normele dreptului intern, o asemenea menținere a aceluiași contract fără clauzele abuzive este posibilă din punct de vedere juridic (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 august 2018, Banco Santander și Escobedo Cortés, C-96/16 și C-94/17, EU:C:2018:643, punctul 75, precum și Hotărârea din 29 aprilie 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, punctul 83 și jurisprudența citată).
- 36 În acest context, Curtea a statuat, în plus, că dispoziția menționată se opune unei norme de drept național care permite instanței naționale să completeze contractul în cauză modificând conținutul unei clauze al cărei caracter abuziv l-a constatat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 martie 2019, Abanca Corporación Bancaria și Bankia, C-70/17 și C-179/17, EU:C:2019:250, punctul 53 și jurisprudența citată).
- 37 Din elementele care precedă rezultă că instanța națională sesizată cu o cerere de somație de plată întemeiată pe un contract de credit de consum care conține o clauză abuzivă va putea admite această cerere, înlăturând totodată aplicarea acestei clauze, cu condiția ca acest contract să poată continua să existe fără nicio altă modificare, revizuire sau completare, aspect care trebuie să fie verificat de instanța de trimitere. În această ipoteză, instanța amintită trebuie să poată respinge cererea în cauză numai privind pretențiile care decurg din clauza respectivă, dacă acestea pot fi diferențiate de restul cererii.
- 38 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la primele trei întrebări că articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că instanța națională sesizată cu o cerere de emiteră a unei somații de plată este obligată, în condițiile în care debitorul-consumator nu participă la procedură până la emiteră a acestei somații de plată, să înlăture din oficiu aplicarea unei clauze abuzive din contractul de credit de consum încheiat între acest consumator și profesionistul vizat, clauză pe care se întemeiază o parte a creanței invocate. În această ipoteză, instanța menționată dispune de posibilitatea de a respinge în parte cererea respectivă, cu condiția ca acest contract să poată continua să existe fără nicio altă modificare, revizuire sau completare, aspect care trebuie să fie verificat de instanța de trimitere.

Cu privire la a patra întrebare

- 39 Prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că obligă instanța națională sesizată cu o cerere de somație de plată să stabilească din oficiu consecințele

caracterului abuziv al unei clauze dintr-un contract de credit de consum atunci când aceasta a condus la o plată, astfel încât ar fi obligată să efectueze o compensare din oficiu între această plată și soldul datorat în temeiul acestui contract.

- 40 În această privință, instanța de trimitere arată că, dacă această obligație se impune instanței naționale în temeiul articolului 6 din această directivă, consumatorul vizat nu ar mai trebui să inițieze o procedură separată pentru a-și valorifica dreptul la compensare.
- 41 Conform unei jurisprudențe constante, instanța națională trebuie, în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, să stabilească toate consecințele care decurg, potrivit dreptului național, din constatarea caracterului abuziv al unei clauze pentru a se asigura că aceasta nu creează obligații pentru consumatorul vizat (Hotărârea din 30 mai 2013, *Asbeek Brusse* și de *Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, punctul 49, precum și jurisprudența citată). O asemenea obligație implică, după cum s-a amintit la punctul 31 din prezenta hotărâre, că revine acestei instanțe sarcina de a înlătura aplicarea clauzei considerate ca fiind abuzivă pentru ca această clauză să nu producă efecte obligatorii pentru consumatorul respectiv.
- 42 Din moment ce o astfel de clauză trebuie în principiu considerată ca și cum nu a existat niciodată, așa încât ea nu poate avea efect în privința acestui consumator, obligația instanței naționale de a înlătura aplicarea unei clauze contractuale abuzive care impune plata unei sume determină, în principiu, un efect restitutoriu corespunzător în privința acestei sume (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2016, *Gutiérrez Naranjo* și alții, C-154/15, C-307/15 și C-308/15, EU:C:2016:980, punctele 61 și 62).
- 43 În acest context, Curtea a considerat că revine statelor membre, prin intermediul dreptului lor național, sarcina de a defini modalitățile în care are loc constatarea caracterului abuziv al unei clauze conținute într-un contract și în care se materializează efectele juridice concrete ale acestei constatări. Această constatare trebuie să permită însă restabilirea în drept și în fapt a situației în care s-ar găsi consumatorul în lipsa acestei clauze abuzive, în special prin instituirea unui drept la restituirea avantajelor dobândite în mod nejustificat, în detrimentul său, de către profesionistul în cauză în temeiul respectivei clauze abuzive. Astfel, o asemenea reglementare prin dreptul național a protecției garantate consumatorilor prin Directiva 93/13 nu poate aduce atingere substanței acestei protecții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2016, *Gutiérrez Naranjo* și alții, C-154/15, C-307/15 și C-308/15, EU:C:2016:980, punctele 65 și 66).
- 44 Deși statele membre sunt, așadar, obligate, în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, să prevadă în dreptul lor național modalități procedurale care să permită asigurarea respectării dreptului la restituire menționat, nu rezultă, în schimb, o obligație de a pune în aplicare același drept prin intermediul unei compensări care trebuie efectuată din oficiu de instanța națională, deși aceasta este obligată să înlătore aplicarea clauzei abuzive.
- 45 Rezultă că o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, în temeiul căreia instanța sesizată cu o cerere de emitere a unei somații de plată este obligată să respingă această cerere în măsura în care aceasta din urmă se întemeiază pe o clauză abuzivă, dar nu este autorizată să efectueze o compensare din oficiu între plățile efectuate în temeiul acestei clauze și soldul datorat, care are drept consecință faptul că debitorul, care nu participă la procedura somației de plată, este obligat să inițieze o procedură distinctă pentru exercitarea dreptului său la restituirea integrală nu este, în principiu, contrară articolului 6 din Directiva 93/13.

- 46 Cu toate acestea, potrivit unei jurisprudențe constante, modalitățile de apărare a drepturilor care decurg din dreptul Uniunii, pe care statele membre le stabilesc în temeiul principiului autonomiei procedurale, trebuie să îndeplinească dubla condiție de a nu fi mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare supuse dreptului intern (principiul echivalenței) și de a nu face imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite consumatorilor de dreptul Uniunii (principiul efectivității) (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 februarie 2016, *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, punctul 40 și jurisprudența citată).
- 47 În primul rând, în ceea ce privește principiul echivalenței, este necesar să se observe că, potrivit stadiului dreptului intern, astfel cum este descris în cererea de decizie preliminară, articolul 19 alineatul (6) din ZPK prevede o compensație din oficiu atunci când o clauză este nulă potrivit articolului 19 alineatul (5) din ZPK în cazul plăților efectuate în temeiul unei clauze care depășește plafonul dobânzii anuale efective a creditului, definit la articolul 19 alineatul (4) din aceasta. În opinia instanței de trimitere, aplicarea prin analogie a acestui articol 19 alineatul (6) coroborat cu articolul 76 din ZZD ar permite, în cadrul unei proceduri de emitere a unei somații de plată întemeiate parțial pe o clauză abuzivă, să se efectueze și o compensație din oficiu, în special în ceea ce privește plățile efectuate în temeiul acestei clauze, așa încât consumatorul vizat nu ar mai trebui să inițieze o procedură distinctă pentru a obține restituirea sumelor plătite fără a fi datorate. Cu toate acestea, întrucât, răspunzând unei cereri de informații adresate de Curte în această privință, instanța de trimitere a arătat, pe de o parte, că exista o jurisprudență contradictorie în ceea ce privește condițiile în care instanța națională este obligată, în cadrul unei proceduri de somație de plată, să efectueze compensarea din oficiu în cazul constatării unei clauze abuzive precum cea prevăzută la articolul 19 alineatul (6) din ZPK și, pe de altă parte, că exista o jurisprudență divergentă în ceea ce privește legalitatea aplicării prin analogie a acestei dispoziții pentru a opera o compensare din oficiu în situații care nu conduc numai la aplicarea articolului 19 alineatul (4) din ZPK, Curtea nu dispune de elemente suficiente pentru a aprecia respectarea principiului echivalenței. Prin urmare, va reveni instanței naționale, singura care poate cunoaște în mod direct modalitățile procedurale ale dreptului la restituire în ordinea sa juridică internă, sarcina de a verifica respectarea acestui principiu, luând în considerare obiectul, cauza și elementele esențiale ale acestor modalități procedurale.
- 48 În al doilea rând, în ceea ce privește principiul efectivității, din informațiile comunicate de instanța de trimitere și în special din cele referitoare la interpretarea jurisprudențială a articolului 410 din GPK, în temeiul căreia controlul existenței creanței în cauză nu intră în competența instanței în cadrul procedurii somației de plată și obligă, în consecință, consumatorul vizat, pentru exercitarea dreptului său la restituirea integrală care decurge din articolul 6 din Directiva 93/13, să inițieze o procedură distinctă, nu reiese că acest articol face imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea acestui drept, chiar dacă această obligație impune un comportament activ al debitorului în cauză și continuarea unei proceduri contradictorii. Așadar, nu rezultă că modalitățile procedurale menționate fac prin ele însele imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea dreptului la restituire conferit de dreptul Uniunii, aspect a cărui verificare va reveni însă instanței de trimitere. În această privință trebuie amintit de altfel că respectarea principiului efectivității nu poate merge până la a suplini integral pasivitatea totală a consumatorului vizat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 septembrie 2014, *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 56).
- 49 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la a patra întrebare că articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că, deși această dispoziție obligă instanța națională sesizată cu o cerere de somație de plată să stabilească toate consecințele care decurg, potrivit dreptului național, din constatarea caracterului abuziv al

unei clauze care figurează într-un contract de credit de consum încheiat între un consumator și un profesionist pentru a se asigura că acest consumator nu este ținut de această clauză, în principiu, dispoziția amintită nu obligă respectiva instanță să efectueze o compensare din oficiu între plata efectuată în temeiul clauzei menționate și soldul datorat în temeiul acestui contract, sub rezerva însă a respectării principiilor echivalenței și efectivității.

Cu privire la a cincea întrebare

- 50 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că instanța de trimitere a adresat a cincea întrebare în ipoteza unui răspuns afirmativ la a patra întrebare.
- 51 Astfel, prin intermediul celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă, în ipoteza în care, în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 citit în lumina principiilor echivalenței și efectivității, instanța națională sesizată cu o cerere de somație de plată ar fi obligată să efectueze o compensare din oficiu între plata efectuată în temeiul unei clauze abuzive care figurează într-un contract de credit de consum și soldul datorat în temeiul acestui contract, această dispoziție trebuie interpretată în sensul că instanța menționată ar fi obligată să înlăture aplicarea jurisprudenței unei instanțe de grad superior care interzice o astfel de compensare din oficiu.
- 52 În această privință trebuie să se constate că din jurisprudența Curții reiese că revine acestei instanțe, având în vedere principiul supremației dreptului Uniunii, sarcina de a înlătura aplicarea jurisprudenței unei instanțe de grad superior, precum cea în discuție în litigiul principal, care îi interzice să efectueze, în cadrul unei somații de plată, o compensare din oficiu între sumele plătite de debitorul în cauză pe baza unor clauze considerate ca fiind abuzive și soldul datorat în temeiul contractului de credit de consum vizat, în măsura în care, în aceeași ipoteză, această jurisprudență nu ar fi compatibilă cu dreptul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo și alții, C-154/15, C-307/15 și C-308/15, EU:C:2016:980, punctul 74).
- 53 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că, în ipoteza în care, în temeiul acestei dispoziții coroborate cu principiile echivalenței și efectivității, instanța națională sesizată cu o cerere de somație de plată ar fi obligată să efectueze o compensare din oficiu între plata efectuată în temeiul unei clauze abuzive care figurează într-un contract de credit de consum și soldul datorat conform acestui contract, această instanță este obligată să înlătore aplicarea jurisprudenței contrare a unei instanțe de grad superior.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 54 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a noua) declară:

- 1) **Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretat în sensul că instanța națională sesizată cu o cerere de emitere a unei somații de plată este obligată, în condițiile în care debitorul-consumator vizat nu participă la procedură până la emiterea acestei somații de plată, să înlăture din oficiu aplicarea unei clauze abuzive din contractul de credit de consum încheiat între acest consumator și profesionistul vizat, clauză pe care se întemeiază o parte a creanței invocate. În această ipoteză, instanța menționată dispune de posibilitatea de a respinge în parte cererea respectivă, cu condiția ca acest contract să poată continua să existe fără nicio altă modificare, revizuire sau completare, aspect care trebuie să fie verificat de instanța de trimitere.**
- 2) **Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că, deși această dispoziție obligă instanța națională sesizată cu o cerere de somație de plată să stabilească toate consecințele care decurg, potrivit dreptului național, din constatarea caracterului abuziv al unei clauze care figurează într-un contract încheiat între un consumator și un profesionist pentru a se asigura că acest consumator nu este ținut de această clauză, în principiu, dispoziția amintită nu obligă respectiva instanță să efectueze o compensare din oficiu între plata efectuată în temeiul clauzei menționate și soldul datorat conform acestui contract, sub rezerva însă a respectării principiilor echivalenței și efectivității.**
- 3) **Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că, în ipoteza în care, în temeiul acestei dispoziții coroborate cu principiile echivalenței și efectivității, instanța națională sesizată cu o cerere de somație de plată ar fi obligată să efectueze o compensare din oficiu între plata efectuată în temeiul unei clauze abuzive care figurează într-un contract de credit de consum și soldul datorat conform acestui contract, această instanță este obligată să înlăture aplicarea jurisprudenței contrare a unei instanțe de grad superior.**

Semnături